

LITERATUUR

COLUMN

Opgroeien in een boekenkast

Ik ben opgegroeid in een boekenkast. Overal waar ik keek, zag ik titels. Ik vond dat heel normaal omdat ik niet beter wist. Totdat ik er achter kwam dat er

ook mensen waren die een kleine boekenkast in hun woonkamer hadden. Of mensen die een boekenkast 'niet mooi' vonden en hun boekwerken op zolder verstopten. Ik schrok daarvan. De muren van een huis hoorden toch bekleed te zijn met literatuur? Ondanks dat ik merkte dat niet alle kinderen opgroeiden in een boekenkast, nam ik de passie van mijn ouders mee. Eerst naar mijn eigen studentenkamer en uiteindelijk naar mijn woonhuis met bijbehorende hypotheek. Hoe klein ik ook woonde, ik had altijd te veel boeken voor het woonoppervlakte dat ik bezat.

Toen mijn ouders onlangs verhuisden, leefde er een grote zorg in de familie.

We moesten dat nu met de boeken? We besteedden heel wat manuren aan het sorteren van alle literatuur. Met pijn in onze harten namen we afscheid van Thomas Mann. Lang niet alles van Hugo Claus overleefde de selectie en alle dubbele exemplaren van Bertus Aafjes verdwenen in dozen voor de kringloop. En dan nog was er genoeg literatuur om een leven van te lezen. Mijn eigen boekenkast staat inmiddels ook tot de nok toe gevuld, dus ik kon maar een klein deel van de erfenis adopteren.

In het nieuwe huis vroeg iemand aan mijn moeder hoe de boeken in de kast moesten komen. Ze keek alsof haar voor het eerst verteld werd dat je ook e-books kon lezen om ruimte te besparen. 'Gewoon', zei ze. 'Zoals in de bibliotheek. Op genre en alfabet'. Ook dat is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Er zijn mensen die hun boeken lukraak in de kast drukken. Thrillers, romans, buitenlandse literatuur en non-fictie. Het staat allemaal door elkaar. Er zijn lezers die een boek uit de kast trekken en het op een heel andere plek weer terugduwen. Ik hoop nog steeds dat dat mijn kast nooit overkomt. Maar ik ken ook mensen die sorteren op kleur. En daar begrijp ik dan ook weer niks van. Meestal zeggen die mensen ze het 'rustiger' vinden in huis en dat het beter bij hun interieur past. Moet ik dan een geel boek voor mijn verjaardag gaan vragen? Iedereen weet dat het niet goed gaat in de branche. Boekhandels vallen om, uitgeverijen reorganiseren en bibliotheken worden een zeldzaamheid. Maar laten we onze boekenkasten alsjeblieft niet op kleur sorteren. Want daar word ik echt heel verdrietig van.

Aefke ten Hagen

VOYAGE

De ongebreidelde speelsheid van twee ontdekkingsreizigers

Een snelweg is van alle plaatsen de minst fantasierijke. Het asfalt is recht en vlak. De uitlaatgassen maken de lucht ongezond en om de parkeerplaatsen van hinderlijke insecten vrij te waren is insecticide ingezet. Het droge geluid van banden die over het asfalt gaan zwelt in de vroegte aan om 's nachts niet volledig af te sterven. Als dat nog niet erg genoeg is, ligt het in de aard van de weg om ergens aan te komen. Het is wellicht niet de plek waar je zo gauw literatuur verwacht.

De *autonauten van de kosmosnelweg* van Julio Cortázar en zijn vrouw Carol Dunlop laat zien dat op de dorste plekken de meest vruchtbare gewassen kunnen groeien. Tegen de achtergrond van de Dunlops ernstige ziekte, die op dat moment onder controle leek, maakten zij in

het late voorjaar van 1982 een reis van Parijs naar Marseille over de Autoroute du Sud. De reis zou drieëndertig dagen duren, een traject dat zonder file met iets meer dan zeven uur af te leggen is. Hun afspraak was de weg geen enkele keer te verlaten en alle parkeerplaatsen te bezoeken. De *autonauten*, dat mede dankzij het succesvolle literaire tijdschrift *Das Magazin* is herdrukt, is de weergave van hun reis. Het onalledaagse karakter

van die reis heeft iets weg van een expeditie. Zo beschouwen Cortázar en Dunlop zich ook: ze zijn expeditieleden die met een open blik alles optekenen. Dat optekenen noemen ze zelf wetenschappelijk, maar het is al gauw duidelijk dat de interpretatie van hun empirische waarnemingen sterk door fantasie gestuurd

Julio Cortázar en Carol Dunlop, *De autonauten van de kosmosnelweg*, vertaling: Barber van de Pol, Uitgeverij Meulenhoff i.s.m. Das Magazin, ISBN 978 90 290 8954 8 (€ 19,95)

wordt. Een hek dat een *aïre* afsluit van een weg naar wat Cortázar als het huisje van de beheerder ziet, is bijvoorbeeld al gauw de ingang tot een labyrint. Rupsen die bij een *zone de repos* over hun spijkerbroeken en typemachines lopen, krijgen een rijk innerlijk leven toegedicht. Sympathiek kijken ze de ontdekkingsreizigers aan, 'dat staat vast, ze kijken ons aan en lijken tevreden en vol vertrouwen, alsof ze wisten

dat we even met ze zullen spelen en ze daarna op een groot blad zetten opdat ze ons niet langer hinderen'.

Het taalgebruik van Cortázar en Dunlop is soms omgekeerd evenredig aan het strakgelegde asfalt waarover ze een maand lang op hun einddoel af reizen. Een enkele keer leidt dat ertoe dat je een alinea een paar keer ter hand moet nemen om hem te bevatten. Wie zich daar niet door laat afschrikken kan op een gegeven moment weinig anders dan het boek in een ruk uit te lezen. De *Route du Sud* lonkt.

De links georiënteerde Cortázar werd in 1914 te Argentinië geboren en moest vluchten voor de Junta. Hij is bij uitstek een speelse auteur. Je kunt dat experimenteel noemen, maar dat klinkt ergens te afstandelijk, te formalistisch voor zijn wendbare manier van schrijven. Wie zijn korte verhalen gelezen heeft, weet dat hij elke keer iets anders doet. Een verhaal over een lange file op de zuidelijke autoweg is met zulke lange zinnen geschreven dat je de file door het taalgebruik ervaart. Cortázar bepleitte een voortdurende revolutie. Die revolutie had vooral de voortdurende ontwikkeling of bevrijding van de geest ten doel. Hij was bevriend met Fidel Castro, maar raakte in hem teleurgesteld toen de Cubaanse revolutie stelde tot een dictatuur. Zijn behoefte om zich en de lezer te verlossen van verstarde, ongelijke systemen blijkt ook uit een ander boek van Cortázar, dat gelijktijdig met *De autonauten* is herdrukt: *Rayuela, een hinkelspel*. Daarin mag je als lezer je eigen weg of volgorde bepalen bij het lezen: lineair, volgens de door elkaar gehusselde hoofdstuknummering of op een los daarvan gekozen volgorde. Wie zijn geest op speelse wijze wil masseren, zich uit zijn sleur, zijn dagelijkse tred naar zijn werk wil bevrijden, lees Cortázar, en zeker ook dit prachtige samenwerkingsproject van hem en Carol Dunlop.

Ze zijn expeditieleden die met een open blik alles optekenen.

ADVERTENTIE

'Cassius Corbulo is de Romeinse James Bond!'

– de Telegraaf

€ 12,95

Karakter Uitgevers B.V.
www.karakteruitgevers.nl